

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravljalni prostori: 2657 E. Lawrence av.
Office of publication: 2657 E. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4633.

LETO—YEAR XV. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 20. maja (May 20) 1922. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 118.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

GENE PREMOMA POD NADZORSTVOM VLADE.

Okrog 50 operatorjev je objavilo, da se "prostovoljno" vrnejo v čase vojne gorivne uprave.

ILLINOISKI OPERATORJI ZAHTEVAJO SEPARATNO POGODBO.

Washington, D. C. — Okrog 50 vodilnih operatorjev, ki predstavljajo 1500 premogovniških družb — večinoma v neunijskih okoliših — se je odzvalo vabilu trgovskega tajnika Hooverja na konferenco v Washingtonu, da se pogovore o cenah premoga. Šešli so se v četrtek popoldne in Hoover jim je povedal, da je sklical konferenco operatorjev na željo predsednika Hardinga, nakar je grozil operatorje, da sprejmejo načrt administracije za vladno reguliranje cen premoga tekom stavke.

Načrt določa, da se trgovina s premogom podvrže prostovoljno vladnemu nadzorstvu. Ustanovi se odbor, v katerem bodo zastopani operatorji, konzumenti in vlada, kakršen je bil ob času vojne. Hoover je tudi naznanil, da v času, dokler traja stavka rudarjev, pridejo zopet v veljavo cene vojne gorivne uprave kakršne so bile za časa Garfielda.

Namen tega koraka je — kakor je pojasnil Hoover — da se prepreči špekulacije s premogom in panika med odjemalci. Ker ni več zakona, na podlagi katerega bi mogla vlada regulirati cene, je Hoover apeliral na operatorje, da se prostovoljno podvržejo vladni kontroli za časa stavke.

Operatorji niso nič kaj zadovoljni. Mnogi so protestirali, da to ni postavno; nekateri so argumentirali, da prodajajo premog v izgubo (T), drugi so pa rekli, da so v tem času upravičeni do malo večjega profita. Končno je šla stvar formalno na glasovanje in eden sam operator — G. H. Caperton, predsednik New River Coal kompanije v Charlestonu, W. Va. — je glasoval proti kontroli cen. Caperton je izjavil, da ne bo pustil, da se bi vlad ali kdo drugi vtikal v njegov business.

Poročilo o Hooverjevi konferenci z operatorji in o zaključku, da so se premogovniški magnatje prostovoljno podvrželi reguliranju cen, je presenetilo Washington, ko je bila stvar objavljena. Bistrovidni opazovalci situacije niso dolgo ugibali, kaj to pomeni. Premoga primanjkuje in vlada gleda, da železnice in industrije ne pridejo v škripce!

Chicago, Ill. — Illinoiski operatorji so v četrtek naslovili odprto pismo na Franka Farringtona, predsednika organizacije rudarjev v Illinoisu, z vprašanjem, kdaj rudarji odprejo separatna pogajanja z njimi. Operatorji pravi, da so se že naveličali čakati in bi radi videli, da se sklene medna pogodba in da se rudarji vrnejo na delo.

Iz Springfielda je prišla vest, da je Farrington zadnji teden pisal Johnu Lewisu, predsedniku splošne rudarske organizacije, da naj skliče sejo odbora za taktiko. Lewis še ni odgovoril.

LINČANJE OVETE V TEKSASU.

Conroe, Tex. — V gozdu blizu Plantersville so našli na drevesu viseče truplo nekoga mladega črnca, katerega je podvirjana drhal linčala na obdolžbo, da je napadel neko mlado deklo. V poneljek zvečer ga je policija aretirala na to obdolžbo in zaprla v ječo. V torej zjutraj je pa "izginil" iz ječe.

Čudežni nebesni pojav v Zap. Indiji.

St. Thomas, Virgin Island, Ind. — Že nekaj dni je opažati, da je ozračje napolnjeno z nekim drobnim prahom, ki pada na zemljo; ozračje je tako napolnjeno s prahom, da je vsa okolica zavita v mrak. Vremenski opazovalci ne morejo razjasniti tega pojava, ker so vsi ognjeniki v Zapadni Indiji mirni. Najprej so trdili, da je ta pojav vzrok vulkaničnih izbruhov.

ADMINISTRACIJA ZOPET NAMIGUJE, DA KONČA STAVKO.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Hardingova administracija je pokazala ta teden, da bi rada končala stavko rudarjev v interesu operatorjev. Hooverjev načrt za vladno kontrolo premogovnega trga ima namen, odpraviti konkurenco med operatorji neunijskih rogov in prilhraniti na zalogi premogovnih rezerv, da bodo lastniki rudnikov lažje vzdržali še nekaj časa. Govorniki na konvenciji trgovske zbornice dajejo vladi razne nasvete za končanje stavke. Vsi nasveti gredo za tem, da se rudarji prisilijo na kapitulacijo.

JEKLARSKI MAGNATJE IN 18-URNI DELAVNIK.

Farsa o skrajšanju delavnika pri pojedini v Beli hiši.

V JESENI BODO VOLITVE!

Washington, D. C. — Kakor je bilo že poročano, je predsednik Harding povabil jeklarske magnate na konferenco v Washington. Konferenca, ki pa ni bila konferenca, temveč sijajna pojedina, se je vršila v četrtek zvečer v predsedniški Beli hiši.

Zakaj je bila konferenca pravzaprav sklicana, je uradna tajnost. Najbrž je bila v zvezi z nameravanjem združenjem neodvisnih jeklarskih družb v nov trust. Navzočih je bilo 41 vodilnih magnatov v ameriški jeklarski industriji.

Po končani pojedini je Elbert H. Gary, predsednik Ameriške jeklarske korporacije, povedal reporterjem, da so pri pojedini govorili o skrajšanju delavnika v jeklarski industriji. Harding je svestiral, da baroni skrajšajo dvanaesturni delavnik na osem ur.

Jeclarski kralji so "v načelu sprejeli" sugestijo in sprejeli resolucijo, da je Gary pooblaščen imenovati odbor petih magnatov. Odbor ima nalogo "preiskati, dali je praktično in zaželjeno odpraviti dvanaesturni delavnik".

Gary je dejal, da je Harding izrekel željo za reformiranje razmer v jeklarski industriji, toda reforma mora priti od družb samih, kajti vlada nima pravice, niti se noče vtikati v privatne zadeve industrijalcev. Jeclarski mogotci so "stvar dobro preučevali" in objubilili Hardinga, da se bodo ozirali na njegovo željo, ako "je le praktično".

Pri pojedini so bili tudi zvezni zakladničar Mellon, trgovski tajnik Hoover in tajnik za delo Davis.

Hardingov tajnik George B. Christian je poročal po končanem banketu, da je bil osemurni delavnik glavno vprašanje na sestanku. O drugih "zelo važnih zadevah", radi katerih so bili jeclarski kralji povabljeni v Belo hišo. Christian ni poročal.

V delavskih krogih v Washingtonu so zelo skeptični glede objavljenega osemurnega delavnika. Vse skupaj izgleda kot velika farsa. V jeseni so volitve za kongres in stara republikanska garda, v kateri imajo trusti najboljšo oporo, se boji poraza. Zato je treba zbežati volilce s svetlimi objubami.

Pred pojedino z jeclarskimi magnatji je Harding posetil konvencijo ameriške trgovske zbornice in apeliral na zbrane kapitaliste, da naj "pokažejo več vesti v business".

V južni Rusiji so se pojavile kobilice.

Moskva, 19. maja. — Prebivalcem južne Rusije grozi zopet druga nadloga. V Kavkazu, Baku, Kubanu in na polotoku Krimu so se pojavile kobilice v večji množini kot lansko leto in grozijo uničiti vse poljske prideleke. Kmetje so se takoj organizirali in poskušajo uničiti kobilice s gazolinskimi uničevalci. Vlada je poslala večje število letal, s katerih mečejo bombe, napolnjene s strupenimi plini, na tla, kjer se ustavijo kobilice na tla, kjer se ustavijo kobilice na tla, kjer se ustavijo kobilice na tla.

PREMOGOVNIŠKI KRALJI PLAČUJEJO ŠERIFE.

Poleg pomožnih šerifov imajo še "privatne policaje, katere sami plačujejo.

GOVERNOR PENNSYLVANIE JIH PA POTRDI.

Somerset, Pa. (Feder. Press.) — Premogovniški magnatje v okraju Somerset si sami tolačejo in delajo zakone. To je dokazano, ko je preiskava dognala, da imajo premogovniški magnatje v tem okraju na plačilni listi 348 pomožnih šerifov, ki so bili imenovani po 1. aprilu, akoravno je to protizakonito v državi Pennsylvaniji. Pomožne šerife, katere plačujejo premogovniški magnatje, izberejo magnatje sami in jih poroči v imenovanje; razumno, da potem ti šerifi delajo po navdilih premogovniških baronov.

O resnici tega razkritja je obširno poročal "Penn-Central News", delavski združni list, katerega kontrolirajo premogarji v osrednji Pennsylvaniji, in to potrjuje tudi Unija za ameriške civilne svobode, ki ima dva svoja zastopnika v okrajih, kjer so bili premogarji pred kratkem organizirani.

S preiskavo so pričeli, ko je šerif Griffith odklonil vsako odgovornost za zločine notoričnega pomožnega šerifa Jack Bentleyja, ki je poveljeval oboženim hlapcem premogovniških magnatov v času, ko je premogarska organizacija organizirala neunijske rudarje. Griffith je v svojo opravilbo navedel, da nima prav nobene pravice nad Bentleyem in da v tem oziru morajo govoriti z John C. Brydenom, predsednikom organizacije Somerset County Coal Operator's Ass'n.

Ko sta prišla k Brydenu zastopnika lista "News" in zastopniki unije American Civil Liberties, je Bryden odločno zanikaval, da bi imel sploh kaj opraviti z Bentleyem. Toda nadaljna preiskava je potrdila poročila, da je Bentley dobival finančno podporo iz Brydenove pisarne. Nadalje je bilo tudi dognano, da so vsi drugi pomožni šerifi dobivali plačo od posameznih premogovniških operatorjev. Vsa podrobnost te preiskave bodo objavljene.

Tako so premogovniški magnatje organizirali močno privatno armado, ki lahko zabrani izvedbo vsakega zakona. In takšno postopanje je v smislu pennsylvanski zakonov protizakonito.

Z malimi izjemami so skoro vsi pomožni šerifi, ki so bili zaprišeni po 1. aprilu, iz drugih držav. Šerif je celo odklonil vpisiti premogarje kot pomožne šerife, češ da bodo drugi pomožni šerifi prišli navakriž s temi pomožnimi šerifi in da lahko iz tega izbruhne državljanska vojna. To izjavo je napravil v navzočnosti dveh zastopnikov unije Civil Liberties Union.

List "News" nadalje obtožuje šerifa Griffitha, da dobiha od lastnikov premogovnikov po en dolar na dan od vsakega pomožnega šerifa, ki je vpislen od premogovniških magnatov. Ker se je bal, da bi to njegovo protizakonito postopanje ne razkrili pred javnostjo, je Griffith v nekaterih slučajih sam preprečil brutalen napad od strani pomožnih šerifov na organizatorje in stavarje.

Ko je neki privatni policaj premogovniške družbe Berwind-White, ki je bil potrjen od gubernorja, posilil neko ženo stavarja, je Griffith izjavil, da ne ve, kake pravice ima do tega policaja, ki je v privatni službi, toda vprašal pa bo sodnika Berkeleyja.

Ako bi bili vsi pomožni šerifi plačani iz okrajne blaginje, kot zakon določa, tedaj bi okraj Somerset imel \$1050 stroškov dnevno poleg drugih stroškov. In ako bi bili pomožni šerifi v službi okraja in ne premogovniških magnatov in ako bi bili v to službo sprejeti nepristranski ljudje, tedaj bi sploh ne bilo treba take velike armade; kajti šerif Griffith je pod prisego izjavil pri zaščitjanju za sodnijsko prepoved, katero so zahtevali premogovniški magnatje, da stavarji niso (Dalje na 2. strani.)

STARA GARDA POTROŠILA TRI MILJONE DOLARJEV ZA VOLITVE V PENNI.

Philadelphia, Pa. — (Federated Press.) — Stara republikanska garda v Pennsylvaniji, ki je popolnoma pod kontrolo jeklarskih kraljev, je na temelju gotovih poročil potrošila tri milijone dolarjev za zmago svojih kandidatov pri primarnih volitvah, ki so se vršile zadnji tork. Kljub temu je propadel njen nominalski kandidat za gubernorja George Alter; zmagal pa je kandidat za senatorja. Stara garda je doživela največji poraz v okrožjih, kjer biva go rudarji in jeclarski delavci.

POULIČNA ŽELEZNICA NAJ SLUŽI LJUDSTVU.

Električna železnica v Detroitu bo uvajala šivilja in odvažala smeti.

PRAKTIČNI NAČRTI.

Detroit, Mich. — Poulična električna železnica v Detroitu, katero je mesto prevzelo v svojo posest, bo od sedaj naprej v službi vseh davkoplačevalcev in sploh ljudstva in ne samo v službi nekaterih posameznih oseb. Tako je izjavil župan mesta Detroita, ko je sklical konferenco divizijskih ravnateljev, na kateri se je razpravljalo, kako bi bilo najbolje izvesti načrt, da bo ljudstvo v resnici imelo kakor koristi od tega, ker je kupilo poulična železnica. Dokler je bila poulična železnica v privatnih rokah, je bilo kaj takega nemogoče, ker so lastniki gledali in prvi vrsti za svoj profit in ljudska blaginja je bila na zadnji stopnji.

Da je mogoče znižati ceno šivilje, je najprej treba znižati proizvodne stroške; to je najvažnejše. Detroit je ravno tako obdano s farmami kot je Chicago. Vseled tega je mestni župan v Detroitu izdelal načrt, da se podaljša poulična železnica za deželo, da bo lažje svazati mleko in drugo vrtno zelenjavo v mesto, kjer bo več postaj za razdeljevanje teh živil. Na teh postajah bodo konzumenti lahko direktno kupili svoje potrebščine in trgovci na drobno bodo lahko dobili svoje naročene stvari kot vrtno zelenjavo, mleko, jajca in surove maslo, karkoli bodo že naročili pri bližnjih farmarjih in prevozni stroški bodo zelo majhni. Na ta način bo lahko padla cena za dva do tri cente pri četrtinki galona mleka in ravno tako bo lahko padla cena pri drugih živilih.

Drugi načrt je, da bodo po poulični železnici odvažali ponosi smeti in kuhinjske odpadke. Na ta način bodo tovarni avtomobili hitreje pobirali kuhinjske odpadke in smeti po stranskih ulicah. Proračuneno imajo, da bo mestu prihranjenega na ta način \$300,000 na leto ali polovico obresti, katero bo moralo mesto plačati od kupne vsote.

Sprevodniki poulične železnice bodo tudi nekaki pomožni policaji. Dobili bodo namreč posebne listine, na katere bodo napisali ime vozača in številko avtomobila, ako vozač krši kak zakon, ako n. pr. vozi prehitro. Sprevodniki ne bodo imeli nobene pravice izvršiti aretacije, ampak vozača, ki krši kak način, bodo samo naznanili policiji, ki bo potem zadevo preiskala.

Poulična železnica je prenehala biti samo za dobiček, temveč od sedaj naprej bo v splošno korist ljudstva.

VROČN POPOTNIK.

San Antonio, Tex. — Akoravno je Henry Stewart star že 71 let, kljub temu še vedno potuje in njegov dom je tam, kamor obesi klobuk, kot se je sam izjavil. Sedaj je na poti iz San Diega, Cal., v Washington, D. C., kamor upa dospeti meseca januarja prihodnjega leta. Henry je bil rojen na Škotskem in ob rojstvu so mu menda rojenice podarile popotno palico. Kot še mlad fantič je že prišel potovati in potuje celo svoje življenje. Prepotoval je že vse dežele na svetu in obiskal najtemnejše kraje v Aziji, prepotoval polbene puščave v Afriki in prostrane planjave Avstralije in Južne Amerike.

GENOVSKA KONFERENCA JE KONČANA.

Francija in Belgija se najbrž ne udeležita haške konference.

PAKT OSEMMESEČNEGA PREMIERJA.

Genova, 19. maja. — Mednarodna ekonomska konferenca v Genovi, ki je trajala 39 dni, je bila zaključena danes opoldne. Angleži so se takoj nato odpeljali domov s posebnim vlakom. Nekateri delegatje drugih držav so še prej odšli, ne da bi čakali zadnje plenarne seje. Rusi ostanejo tukaj do ponedeljka in potem poidejo v Berlin; nekaj ruskih delegatov počaka v Berlinu haške konference.

Plenarna seja se je vršila predpoldne. Razne komisije so predložile poročila, ki so bila formalno odobrena. Poročila, izveščila onega glede haške konference in osemmesečnega premirja, niso posebe važnosti. Nato so se vršili zaključni govori. Govorili so Lloyd George, Barthou, Čičerin in drugi. Zadnji je govoril italijanski ministrski predsednik Facta, ki je zaključil konferenco.

Lloyd George je dejal, da konference ni dosegla tega, kar je on pričakoval, namreč pogodbe za rekonstrukcijo Rusije, toda dala je upanje, da se to doseže. George je apeliral na Ruse, da naj "agrabijo za rošlino vrv, katero jim ponujajo zavezniki in sprejmejo častna pravila civilizacije."

Čičerin je ponovil, kar je povedal na prvi plenarni seji, da po omejenih poth, ki jih je odmerila ententa, Evropa ne pride do rekonstrukcije. Niso Rusi, ki delajo zapreke, temveč voditelji zapadne Evrope in Amerike, ki nečesto razsumeti položaja kakršen je v resnici.

Barthou je rekel, da nima sovražne besede napram Rusiji, čeprav je bil na podobi sežgan v Petrogradu. Barthou je tudi objubil, da priporoči francoski vladi pakt premirja in načrta za haško konferenco.

Genova, 19. maja. — Protivojni pakt, ki ima držati Evropo in Azijo v miru prihodnjih osem mesecev, je bil na večeršnji seji politične podkomisije soglasno sprejet. Francozov, Belgijcev in Nemcev ni bilo na seji. Pakt ni bil podpisan, pač pa je bil sprejet v obliki resolucije in delegatje so svečano izjavili, da ga priporočajo svojim vladam v sprejem. Upati je torej, da bo pakt ratificiran brez kakšne spremembe.

Pakt, ki ima šest klavzul, določa:

1. Zavezniške sile imenujejo komisijo, ki bo nadaljevala s preiskovanjem nesoglasij med Sovjetsko Rusijo in drugimi državami. Komisija se anide s rusko komisijo; obe komisiji imata enako oblast in pravice.
2. Zavezniške sile, ki bodo zastopane v komisiji, sporoče najkasneje 20. junija t. l. imena članov komisije ruski sovjetski vladi in Rusija istočasno sporoči imena svojih komisarjev zavezniškim državam.
3. Obe komisiji se imata pešati samo z vprašanjem dolgov, privatno lastnine in kreditov.
4. Člani obeh komisij morajo biti v Haagu najkasneje 26. junija t. l.
5. Komisiji imata razpravljati o vprašanju, ki je navedeno v 3. klavzuli, in sprejeti skupna resolucija.
6. Z namenom, da komisiji delata v miru in vpostavitva vzajemno zaupanje, se Sovjetska Rusija s svojimi alijriranimi republikami zaveže na eni strani in druge države se zavežejo na drugi strani, da se vzdrže vsakega agresivnega čina, propagande in vmešavanja v notranje zadeve druge stranke. Zaveza mora temeljiti na sodanjem (Dalje na 3. strani.)

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo jasno. Severnovzhodni in vzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 65, najnižja 57. Solnce izide ob 5.38, zaide ob 8.07.

EVROPA NOČE ODLOŽITI OROŽJA; MILJON OBOROŽENIH MOŽ.

Ženeva, Švica, 19. maja. — Člani začasne mešane komisije lige narodov za razoroženje so menjaja, da države v Evropi nikakor nedejo sliati o zmanjšanju armad na suhem. Saj še tri štiri leta ni pričakovati kakšnega napredka pri delu za razoroženje. Člani komisije lige narodov pravijo, da je danes milijon mož več pod orožjem v Evropi kakor je bilo tik pred veliko vojno leta 1914.

PRISTANIŠČNI DELAVCI V ZADRUŽNEM GIBANJU.

Organizirali so podjetje za razkladanje in nakladanje tovornega blaga.

DELAVCI V MEXIKI POSTAJAJO PODJETNI.

Tampico, Meh. (Feder. Press, Fred W. Leighton). — Prvega maja, ko so drugi delavci proslavljali delavski praznik, so pristaniščni razkladalci, organizirani v uniji Gremio Unido Abijadores, pričeli delati v svojem podjetju, namreč razkladati in nakladati na železniške vozove vse tovorno blago, ki dospe v pristanišče Tampico. Unija je napravila pogodbo s mehiškimi državnimi železnicami in mehiško zvezno vlado, da ima le ona izključno pravico razkladati in nakladati tovorno blago na železniške vozove.

Unija je kupila od privatnih podjetnikov, ki so imeli dosedaj pod kontrolo razkladanje in nakladanje tovornega blaga v tem pristanišču, vse potrebno opremo in stroje. Dobila je pod kontrolo vse državne pomole in privatno podjetje na tem polju je prenehalo.

Kako obsežno je to podjetje, se lahko razvidi iz tega, kar je unija kupila pet velikih dvigal na parno silo, štiri velike motorne vozove, 200 samokolnic, parni stroj za prevajanje železniških vo, delavnice za popraviljanje strojev, garažo itd. Tampico je drugo največje pristanišče v Severni Ameriki; prvo je New York s ozirom na dohod in odhod pavalikov.

Unija pristaniščnih razkladalcev je najstarejša unija v tem mestu. Ustanovljena je bila leta 1911, ko je mesto štelo še samo 15,000 ljudi; mesto šteje danes nad 100,000 ljudi. Unija šteje do tisoč članov, ki delajo v 63 oddelkih v skupinah po 10 do 14 mož. Unijake pristaniščne razkladalce vpsoljuje tudi lastniki privatnih pomolov; unija ima pogodbo z vsemi velikimi oljnymi družbami in drugimi impornimi in eksportnimi družbami.

Razkladanje tovornega blaga s parnikov, zasidranih ob državnih pomolih, se še vedno vrši po privatnih podjetnikih, ki vpsoljuje unijske delavce. Toda od trenutka, ko je blago razloženo s parnikov in dokler ni varno halošeno na železniške vozove, je pa odgovorna unija pristaniščnih razkladalcev.

Država Tamaulipas, v kateri je mesto Tampico, je potrdila to združeno podjetje in je posodila 100,000 pezov, katere je zadruga rabila pri nakupu potrebne opreme. Delavci so sami podpisali 43,000 pezov kapitala. V izvrševalnem odboru ali ravnateljstvu so trije člani.

Delavci, ki delajo za to podjetje, ki se imenuje "Empresa de Maniobras Maritimas", dobivajo isto plačo, kot je prejemale, ko delajo za privatne podjetnike, namreč pet pezov za osemurno delo; ako delajo ponoči, dobijo 50-odstotno povišanje, in ako delajo nadčas, dobijo sto-odstotno povišanje. Delavci se vrstijo, tako da vsi delajo enako število dni in ur. Končni dobiček bodo razdelili med šlane unije in sleer sorazmerno na število delavcev. To združeno podjetje ne bo plačalo toliko časa nobenih dividend, dokler ne bo odplačan dolg, katerega je unija napravila pri državi; poleg bo pa ustanovila poseben sklad za nakup novih strojev.

Druge delavske strokovne organizacije so poslale nebroj častilk uniji pristaniščnih razkladalcev in ji dali velika ombla.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v obkropanju n. pr. (April 30-22) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

RUSKI MILJONI NISO ŠLI DALEČ.

Senator Borah — katerega imajo mumije obeh starih strank za "radikalca" — je spravil famoznega ruskega "poslanika" Bahmetijeva v zelo neprijeten položaj, toda do živega mu ni še prišel. Lažiposlanik je sicer prišel v nemilo luč publicitete — in to je zaenkrat vse, dokler je Bahmetijev pod zaščito državnega departmenta.

Preiskava v senatu proti Bahmetijevu, katero vodi Borah, je brez uspeha, dokler se ji administracija protivi. Državni tajnik — kakor tudi ne predsednik in noben član kabineta — ni odgovoren kongresu, temveč direktno "ljudstvu"; obrčun z ljudstvom pa pride šele čez dve leti in do tega časa ljudstvo rado pozabi.

Borah bi rad dognal, kje so, in če jih ni več, kam so šli milijoni dolarjev, katere je bivša administracija izročila Bahmetijevu kot posojilo Rusiji. Borah pravi, da ima dokaze, da 187 milijonov dolarjev, ki jih je prejel Bahmetijev, ni nikdar videlo Rusije. Denar je ostal v Ameriki. "Poslanik" sam priznava, da je bil "del posojila" porabljen za poravnanje računov ameriškim tyrdkam, ki so prodale carjevi vladi strelivo in druge vojne potrebščine. Toda Borah ni zadovoljen s tem "pojasnilom"; kje so pa "drugi deli" posojila?

Ako bi mogel Borah priti stvari do dna, bi vedel, kar mnogi ljudje že davno slutijo, da milijoni dolarjev, katere je Amerika posodila Kerenskijevi vladi, niso šli dalj kot do Wall Streeta. Tam so gospodje bankirji pokupili večje število bondov od carja in ko je šel carjev režim k vragu, niso bili bondi vredni deset centov na dolar. In tedaj je ameriška vlada rešila uboge bankirje! Dala je Bahmetijevu 187 milijonov dolarjev na račun "ruskega ljudstva" in iz tega posojila so bili nedvomno bankirji napiščani za ničvredne carjeve bonde.

"Rusky Golos" v New Yorku, ki ni boljševidni list, zahteva, da Bahmetijev za tiste milijone — ako jih ima še kaj — nakupi živil, zdravil in drugih potrebščin in jih pošlje ruskemu ljudstvu, od katerega bo ameriška vlada tirjala povračilo posojila. "Rusky Golos" je najbrž prišel prepozno. Milijoni so že šli.

NAGRADA PO DOLGEM GARANJU.

Nasprotniki socializma kažejo med drugimi strašili tudi to, da bo socializem ubil iniciativo posameznika. "Pridni delavci in lenuhi bodo imeli enako plačilo, komu se bo potem ljubilo delati?" — Globoko smo prepričani, da v družbi, v kateri ne bo več boga profita, bo imelo delo večjo nagrado kakor pa v sedanji družbi, ko delavec gara kot čebela vse svoje življenje, na stare dni se pa mora ustreliti, kadar mu odpovedajo delovne moči in ni sredstev za življenje.

Dne 25. aprila se je ustrelil v newyorškem hotelu Broztell pisatelj Frederick Van Rensselaer Dey. Bil je star 61 let. V pismu, ki ga je naslovlil na založnike, katerim je pisal knjige od leta 1890., je naznanil, da noče biti breme drugim na svoja stara leta, zato gre prostovoljno v smrt.

Dey je pisal povesti celih 32 let. Spisal je 1076 povesti, ki imajo okroglo 40 milijonov besed. V dvaintridesetih letih je natančno 11,680 dni. Delite 40 milijonov s tem številom in jasno je, da je Dey sleherni dan, praznik in delavnik, skozi vseh 32 let napisal več ko tritisoč besed. Vskogar, kdor razume, kaj se pravi delati s peresom, bodisi za kruh ali iz veselja do stvari, mora zaboleti glava, če pomisli na ta ogromni Deyev rekord.

In kaj je bilo njegovo plačilo, ko je izgaran in izprešan vsake eneržije prilezel do 61. leta? Ali je prišel zanj dan počitka in dan uživanja sadov njegovega dela na stare dni? Kaj mu je dala družba, kateri je tako zvesto služil? Dala mu je revolver v roke in mu rekla, naj gre počivat v grobi! — Ne more se reči, da je bil Dey za pravičljivec ali lenuh; kdor napiše dnevno 3000 besed, nima časa na lenarenje in zapravljanje. Kaj si zdaj mislijo založniki, ki so napravili z njegovimi spisi ogromne dobičke? Nič ne mislijo! Dobili bodo drugega garača.

Tako kapitalizem plačuje pridne delavce! Takih slučajevev je mnogo. Iniciativa posameznika? Crkni iniciativa in lezi pod zemljo, kadar onemoreš!

SLIKE IZ NASELBIN.

Hagevo, Pa. — Vsem prijateljem, znancem in sorodnikom naznanjam, da je umrl naš sobrat Jakob Racko, dne 15. aprila v bolnici na Windberju, Pa. Preminul je prenaple smrti za kruto morilko jetiko in zapuša štiri nedorasle otroke ter soprogo, mater in sestro v starem kraju.

Lepa hvala sobratom društva Cerknško jezero št. 248 in društva Liburnija št. 421, ki so nas počakali v Windberju in se udeležili pogreba. — M. L., društveni tajnik.

Skidmore, Kans. — Dopisi iz Kansasa prihajajo bolj poredkoma v javnost. Seve, posebnih novic ni tu že odkar se je ustavilo delo. S prvim aprilom je prenehala z obratovanjem tudi Lewisova stranka, ker je potekla pogodba med operatorji in unijo.

Le tu pa tam malo obratujejo pri manjših družbah. Kar nas je bilo na Howatovi strani, smo na stavki že osem mesecev in ko bo sklenjena pogodba med operatorji ter unijo, še nič ne vemo, kdaj in kje dobimo delo, ker nas je Lewis s Howatom vred suspendiral.

V Prosveti dne 13. aprila sembral, da Howat apelira na razne strokovne unije za pomoč nam izobčenim, ki smo se borili proti industrijski postavi. Zelo bi bilo potrebno, da bi od kje prejeli kakšno podporo.

Kar se tiče letine, sedaj vse lepo kaže. Brekve so polne in pšenica lepa ter ravno sedaj dela klanje. Okoli 10. junija bo pričela žetev. Letos bodo farmerji lahko dobili delavce, ker je mnogo ljudi brez dela, zato pa bodo tudi malo plačali za dnevno delo. — J. Zakrajšek.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Irwin Gas Coal Co. št. 9, Pa.

Ko sem se še v starem kraju lovil v pašnikih za vranami, sem pogosto slišal od kake stare ženske, da kjer kokači mnogo kokodakajo, imajo malo jajec. Enak pregovor bi se prilegal nam stavarjem v Westmorelandu ali vsaj dopisniku iz okolice Exporta, Pa., ki je pisal, da bi rojaki pe Zdrženih državah ne miallila, da se zato ne more oglašati, ker so ga morda "kozaki" s kostmi vred pojedli. Westmorelandski "kozaki" postopajo res surovo, da bi bili kanibali, pa še nisem ašial in ne opazil kje ostanke od aličnih pojedin. Kolikor je znano, so kanibalizem zadnje čase precej odpravili, ker civilizacija je segla že večinoma v vsa divjaka naselbina in mialim, da bi ga našli morda le še kje v nubijski deželi vzhodne Afrike. Vsekakor bi bil lažji posel tukajnjega šerifa, če bi imel "kozake", da bi nan enostavno pošli in ne bilo bi mu treba reševati razne razprave, ki jih imamo danes brez števila. Ako bi torej hotel imeti take ljudi, bi jih moral dobaviti iz dežel koder so kanibali, kaj takega pa se nam ni treba tako bati, ker bi jih ne dosegel tako kmalu in tudi če bi brojavil ponje, bi bili mi lahke obveščeni, saj westmorelandski stavar ima svojo brezštevno brojavno postajo, čeravno je menda malo pokvarjena. Tako bi nas pravdočasno obvestil o pretežni nevarnosti in pobrali bi svoja šila in kopita, da utečemo po srečnem.

Dopisnik lepo opisuje, kako se moramo boriti v današnji borbi. Prav strinjam se z njim. Proti koncu pa se je spomnil tudi mene, grešnika, ker se mu upam ugovarjati, ko piše kaj napačnega. Pravi v dopisu, da sem jaz v Prosveti št. 103 obdolišil popolnoma nedolžnega človeka, kar je baje glavni vzrok, da mi odgovarja. Jaz sem pa drugačnega mnenja. Če ima westmorelandski stavar res toliko zavesti kot piše v svojih dopisih, zakaj torej pusti, da kdo drugi mesto njega trpi. Kdor se ne boji, vsak naj pride s pravim imenom na dan. Pravi, da ni nikogar z imenom imenoval. Tepec bi bil, če bi ne razumel, kam meri s dopisom. Ako se čutim prizadetega, tedaj pravi, da sem sam kriv, toda jaz imam pri tem popolnoma čisto vest. Marsikomu se mora sanjati po takih dopisih kot je bil v Prosveti št. 95, torej ne samo meni. Piše, da so prišli zavedni slovenski premogarji, toda jaz še vedno smelo trdim, da ni bilo Slovencev med njimi, za kar lahko

doprinesem dokaze. Boji se tudi, da bi ne bilo v moji glavi kaj polomljenega, morda bi storil boljše, če bi svojo obvaroval pred kakim polomom, saj to bi bilo največ v korist njega samega. Vprašuje se, da mu bom mogoče ugovarjal, da niso bile žene iz Jamestowna na Exportu pri seji stavarjev, ki so potem zaprosile organizatorja za organiziranje tamošnjih premogarjev. Na lastne oči da jih je videl in celo zraven je bil v tistem momentu. V resnici je bilo tistega dne na Exportu par Slovencev, ki so prisostvovali seji stavarjev, toda s tem mi še nisimo bili organizirani. Pred organizatorja sta stopila dva tukajšnja premogarja in vprašala za informacije, kaj nam je storiti, da bomo čimprej organizirani. Dobila sta organizatorje, po katerih smo se potem ravnali.

Jaz nisem eden tistih, ki rajše debatirajo radi podpornih jednot kakor bi agitirali za stavko kot to trdi dopisnik, saj sem tudi dovolj jasno povedal, da sem svojim nasprotnikom prav zato odpustil, ker je stavka. Neamiselno bi bilo danes medsebojno prepiranje, ko nam je potrebnisloga, ako hočejo da bomo kdaj dosegli izpolnitev svojih zahtev.

Imenitno opisuje, kako so morale žene pomagati k rešitvi te velike stvari; toda jamestownske žene niso imele sprva prav ničesar opraviti pri tej stvari. Velika čast pa jim gre, da so drugi dan stavke tako hrabro nastopile proti stavkokazem, med katerimi pa ni bilo niti enega Slovence. Zato jim kličem še enkrat: Živile jamestownske Slovenke, čeprav sta danes samo še dve v naselbini.

Dopisniku se čudno zdi, da sem pisal o potrebi složnega dela, medtem pa da sem šel delat razdor. Kako more kaj takega pisati, da sem jaz začel delati razdor, če sem pa v svojem dopisu samo odgovoril na napad. Dopis je zaključuje, da nima ničesar reklicati, temveč pojasmiti dovolj, toda marsikaj bi bilo za preklicati še iz dopisa v št. 95, zato mu želim biti vedno na uslugo, če pa želi kaj pojasniti, naj pojasni, samo v drugačnem tonu naj to stori, da nas bo njegovo pojasnilo družilo in ne cepilo. — Valentin Laharnar.

S pota. — Z obiska v Delmontu, Pa. in Claridgu, Pa. se moram predvsem zahvaliti rojaku Mikumu Umaku in njegovi soprogi v Delmontu za postrežbo in prenočišče.

Opazoval sem tamkajšnje razmere, hoteč se prepričati, ali so rojaki za stavko ali ne. Z mirno vestjo lahko rečem, da so vsi za stavko. Kot so mi rojaki povedali je na White Valleyju hotelo iti nekaj priljubljenega na delo, a jim je kar bos ukazal, naj se vrnejo domov in jim rekel: "Kadar bodo prišli vsi, pa pridite še vi." Kar za glavo sem se prijel in s prijateljem sva si miallila, ta človek pa mora biti še nekak kristjan, mogoče je celo iz Rusije prišel. Jamo je dal obiti z deskami in vailjenes zapodil domov.

Pot je naju s prijateljem nanesla, da sva šla v Claridgo. Tudi tamkaj se dobro drže v stavki in reči moram, da je le mala izjema med njimi. Prepričal sem se, da se v resnici dobro drže, obenem pa sem ašial njihovo govorenje in izražanje strahu, da bi jih ne pustili na cedilu kot se je to zgodilo leta 1910—11. Zatrjeval sem jim seveda, da kaj takega ne bo danes, ker to bi splošno škodovalo napredku organizacije in člani sami bi izgubili zaupanje v organizacijo. Sicer pa tudi v Claridgu dela nekaj takih, ki drugače sploh ne vidijo rova kot tedaj, ko je stavka. Samo takrat ko morajo s tem nagajati naprednim delavcem se polotijo dela kot bi imeli umreti lakote, ako ne bi obratovali. Prej si ne morejo za služiti za potrebni kruh, zato se lotijo dela med stavko, kar pa more za vedno prenehati. Sedaj je čas, da nastopimo vsi in si izvojujemo toliko, da nam bo zadostovalo za pošteno življenje.

Prišla bo ura, ko bo zasijalo solnce, toda ne onim, ki danes delate in pomagate uničevati rudarako organizacijo. Pomnite, da boste krivi vi, ki danes delate, ako bomo podlegli v tej borbi.

Napredni rojaki v Claridgu, kakor povsod drugod, odkoder imate še kaj odpadnikov, mialim, da boste znali ceniti take ljudi, ko bo končala stavka, pa naj ista peh kakorkoli. Kolikor sedaj pokazujejo vsi znaki, bo zmaga gotovo na naši strani, zato je treba, da vztrajamo. Pač boljše pretrpeti enkrat malo pomanjkanja kakor pa trpeti vedno. — Slavčan.

Pogovor v trgovini.

San Francisco, Cal. — Sedaj, ko se zopet bližajo volitve, se čuje vse povsod najrazličnejša domnevanja za to ali ono stranko. Tako sem naletel dne 11. maja v trgovini z grocerijo in pekarno na 24. in Rhode Island cestni na precej zanimiv pogovor. Ne bilo bi vredno omenjati, če bi se dotični pogovor vršil med trgovcem in navadnim človekom; slučaj je nanesel, da je bil v trgovini bogat trgovec, ki lastuje veliko trgovino na Market cesti, drugo na Broadway ulici v Oaklandu, tretjo na Main cesti v Los Angelesu in četrto na Južni Broadway ulici tudi v Los Angelesu.

Ko se je pogovor sukal o politiki, je oni bogataš rekel med drugim sledeče: "The socialists are going to get their medicine this time; alright, alright; ha, ha, ha." (Socialisti bodo že dobili sedaj svoje, to je prav, ha, ha, ha.) Mali trgovec je rekel na to: "I was socialist when I was poor." (Socialist sem bil, ko sem bil ubožen.) Bogataš se je nato na ves glas grohotal.

V kotu je stal izmučen možak in srdito poslušal omenjeni pogovor. Mialim sem, da jih bo pobedel z očmi in ko je mali trgovec akončal svoje besede, se je oglašal: "Yes, now when you are rich, you are all bolsheviks." (Zdaj, ko ste bogati, ste pa vsi bolševiki.) Po teh besedah je odkuril iz prodajalne. Malo nato sem mu sledil in ga našel pred trgovinakimi vrati. Ko me ugleda, pravi: "He got his medicine too, alright." (Tudi on je dobil svoje zdravilo.) Bil sem tiho, samo malo nasmehnil sem se, nato pa je rekel tako glasno, da sta čula onadva v trgovini: "What do you smile about, young man? Let me tell you something: if bolshevism is really such a horrible thing as it is painted daily in the news papers — then the man in there is one of them, I am sure." (Kaj se smejete, mladi mož? Pustite mi, da vam povem: če je bolševizem res nekaj tako strašnega kot ga slikajo vsak dan v časopisih, tedaj je oni notri gotovo eden izmed njih.) Ker sem nekaj moral reči, sem mu odgovoril: "You have right trump, but the game is crooked." (Pravi trumf imaš, toda igra je nepoštena.)

Ne vem, kako prijetno je možma v trgovini donelo vse to, nadvse vredno pa je, da je imel stari možak vendar enkrat prilichnost zabrusiti bogatino v obraz, kar se redkokdaj pripeti. Če bi mali trgovec ne bil vprežen v kapitalistične vajeti omenjenega bogataša, bi bil morda pogovor zanimivejši. — Naročnik.

Kokomo, Ind. — Ker se ravno vrši boj med delavstvom in kapitalizmom v premogovni industriji, hočem malo opisati, kaj dosežejo stavkokazi s svojim delom med stavko. Kot je čitateljem Prosvete znano, smo imeli tu v žičarni stavko od 21. junija, 1920, in takoj, ko je stavka izbruhnila, je vodstvo žičarne povikalo plače, obljubovalo delavcem vsakovrstne dobrote, ako se vrnejo na delo. S tem je pridobila družba prve stavkokaze. Oddelek, kjer izdelujejo žeblice, se je v največji meri odzval pozivu, da je družba v nekaj tednih imela v tem oddelku celo nekaj preveč stavkokazov ter delila jih je v druge oddelke, kot na primer v oddelek za lihanje, oddelek za poeinjenje žic itd.

Po 18 mesecih je bila stavka za delavce izgubljena in organizacija razbita, družba pa tedaj ni bila več tako dobrohotna in pričela je rabiti bič, ki so ga stavkokazi spletili zase in za one, ki so ostali zvesti organizaciji do zadnjega. Takoj je družba uvedla drugi sistem obratovanja, podajala delovne ure in znižala plažo. Z delavstvom je začela postopati kakor s sužnji in najbolj udarila tiste oddelke, ki so se prvi odzvali priljubljenim besedam kompanijskih agentov. Tako je bil oddelek za žeblice najhujše prizadet. Odkazanih je bilo vsakemu pomagaču od 2 do 4 strojev več in urnost strojev so povisali za tri desetinke, toda plažo za izdelanih 1000 funtov žeblicev (takoiimenovanih 8 common) so znižali na 59c, dočim je pomočnik za izdelavo istih prej gredel \$1.48. Od tega pa dobi sedaj mašinst (operator) 42%, da pomagača končno ostane le 35c za 1000 funtov narejenih žeblicev. — Delal sem par mesecev kot izurjenec v tej stroki, toda zaslužil sem le po 24 do 26c na uro.

Ravno oni, ki so prej prvi bili stavkokazi, danes najbolj huje

skajo za stavko. Toda družba dobro ve po svojih vohunih, da vlada sedaj med delavci in tovarni nezapost in so delavci brez vsakih pravic. Samo za onega je rešitev, ki si more pomagati, da dobi delo drugje. Ravnotako bo z vami premogarji, ki sedaj stavkokazite, kajti kapitalizem ne pozna usmiljenja. Sedaj vam družbe obljubljajo med in mleko, nebesa in gradove, toda če bo stavka izgubljena, gorje premogancem, posebno še stavkokazem, ker vedno boste ašiali kletve sedanjih stavarjev, ki bodo letele na vas, ki sedaj pomagata družbam plesti bič, da bodo udarjale po vas in stavarjih.

Zato, kderkoli se dela v rovin, naj odloži orodje in pristopi na stran stavarjev. S tem bo bolj prepričan in bolj gotovo dobljen, kar edino bo koristilo vam in vašim sotrpinom. Še enkrat rečem: Gorje premogancem! To imejte pred očmi! Stavarjem želimo, da bi kmalu končali stavko z izpolnjenjem pravičnih zahtev. Pozdrav! — Frank Stular.

ŽIVETI HOČETA KOT PEVA ČLOVEKA.

Boston, Mass. — Karl A. Sutter in njegova žena bočeta živeti kot prvi človek. Zadnje soboto sta odšla v gozdove v državi Maine brez obleke ali živil. Izjavljata, da bočeta živela v gozdovih šest tednov in ves ta čas bosta imela za hrano gozdno sadje, ribe in divjačina, katero bočeta vjela z rokami ali pa z orodjem, katerega bočeta naredila brez kaknega modernega orodja. Mesto "moderne" obleke bočeta rabila drevno listje. V teh gozdovih, kjer bosta živela življenje primitivnega človeka, je še veliko vsakovrstnih divjih živali, česar se pa ne bojita. Ako bočeta vtrajjala šest tednov, izjavljata, bo dokazano, da se človek lahko povrne v primitivno življenje.

TOČA V JUŽNEM ILLINOISU.

Galesburg, Ill. — V okolici Abingsona, deset milj od tuka, je med hudim viharjem padala debela toča, ki je naredila na sadnem drevju veliko škodo. Toče je padlo dva čevlja. Drevje je vse golo in vrtna zelenjava je popolnoma uničena.

Ameriški častnik isgan in Rusije.

Riga, 19. maja. — Edwin W. Hullinger, ameriški častnikski poročevalec v službi United Pressa, ki je bil devet mesecev v Sovjetski Rusiji, je dospel snovi v Rigo. Bil je deportiran iz Rusije, ker se ni hotel podvreči naredbam sovjetske cenzure.

Kratkočasnice.

Pri pišči. "V tem vinu je preveč vode," je rekel nekdo. "Ne, v tej vodi je pre malo vina," mu je odvrnil prijatelj.

Kako dolgo se živi brez močgan. "Koliko časa bi lahko živel brez močgan?" je vprašal nekdo norčevaje se zdravnika. — "Prilbišno tako dolgo, kolikor ste Vi stari," se je glasil zdravnikov točni odgovor.

Prepozno spoznanje. Neki kmet je napravil polovico svojega premoženja, samo da bi mogel izstudirati njegov sin. Toda vse je bilo zaman in slednjič je vzdihnil kmet: "Oh, koliko krav sem dal za tega edinega kozla!"

Hiša halotnega spomina. "Ta le hiša je sezidana s solzami, intenzjem in krvjo." — "Kaj? Ljudski oderuh je njen lastnik!" — "O ne! Ampak hiša je zobozdravnikova last!"

Potrdila ni treba. Župan: "Ali ste bili navzoči, ko me je opoval kmet Repič?" — Vestni čuvaj: "Da! Čisto natančno sem ašial, ko je dejal, da ste vi velik osel, kar morem tudi pismeno potrditi." — Župan: "No, ali ste zahtevali pismeno potrdilo?" — Čuvaj: "Bog ne daj! Verjeli smo mu že tako!"

Profesorika. "Kje pa ste pustili gospo, gospod profesor?" — "Doma. Ker je prisodila opoldne jed, sem ji založil sedaj za kazen, da jo mora do večera pripraviti desetkrat pravilno."

Dom sv. Petra. "Kje je bil doma sv. Peter?" je vprašal katehet učencev. "S Kala," je bil samozavesten učencev odgovor. "Kako to?" je vprašal katehet. — "Saj je zapisano: Ti si Peter s Kala!"

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Splošna stavka za preprečitev vojne. — Na kongresu Mednarodne federacije delavskih strokovnih unijskih...

Protestna stavka. V Davenportu, Ia., je nad sto delavcev, vposlenih v delavnice železniških vozov...

Stavka tekstilnih delavcev. Policijski nadelnik v West Warwicku je zavrnil izročiti zaporno povelje...

Civilna vojna na Irskem. Belfast, 19. maja. — V Belfastu je bilo v zadnjih 24. urah ustrelenih 7 oseb...

V železniških delavnicah železnice Chicago & Northwestern v Winoni so delavci pričeli delati po pet dni v tednu.

Krajši delavnik za poštne uslužbence. Leo E. George, prvi podpredsednik federacije poštinskih uslužbencev...

Ker noče priznati unije, ne sme v tovarno. V tovarni za sladice v Mexico City, katere je last ameriškega podjetnika J. J. Zahlerja...

PREMOGOVNIŠKI MAGNATJE PLAČUJEJO ŠERIFE. (Nadaljevanje s prve strani.) nikdar vprizorili kakega nasilja ali nemirov.

PREMOGOVNIŠKI MAGNATJE V AVSTRALIJI IZVAJAJO RUDARJE NA STAVKO. Premogovniški magnatje v New South Walesu, Avstralija, hočejo na vsak način imeti stavko in vsled tega so pričeli izvajati premojarje...

DIVJAŠTVO V DRŽAVI GEORGIJI. Podivjana drhal je 15 minut počasno palila nad ognjem 15 let starega črnca.

Davisboro, Ga., 19. maja. — Nekako štiri milje od tukaj so našli umorjenega in oropano go. Elizabeth Kitchens, 20 let staro, ki je bila vposlena na tukajšnji pošti za pismoonošo.

Civilna vojna na Irskem. Belfast, 19. maja. — V Belfastu je bilo v zadnjih 24. urah ustrelenih 7 oseb...

Dublin, 19. maja. Tukaj je pričela nova mirovna konferenca; do kakega zaključka niso prišli nasprotni si stranke. Glavna točka je bila razprava o skladu Rodega križa...

Cork, 19. maja. — Zadnje britske čete so zapustile južno Irsko. V spomin je neki britski častnik pobil vse šipe v častniški jedilni dvorani...

Ostivna vojna na Kitajskem. Pastingfu, 18. maja. — General Wupeifu je izdelal načrt za razbitje čet predsednika južne kitajske vlade dr. Sunjatsena.

PREMOGOVNIŠKI MAGNATJE PLAČUJEJO ŠERIFE. (Nadaljevanje s prve strani.) nikdar vprizorili kakega nasilja ali nemirov.

PREMOGOVNIŠKI MAGNATJE V AVSTRALIJI IZVAJAJO RUDARJE NA STAVKO. Premogovniški magnatje v New South Walesu, Avstralija, hočejo na vsak način imeti stavko...

DIVJAŠTVO V DRŽAVI GEORGIJI. Podivjana drhal je 15 minut počasno palila nad ognjem 15 let starega črnca.

Davisboro, Ga., 19. maja. — Nekako štiri milje od tukaj so našli umorjenega in oropano go. Elizabeth Kitchens, 20 let staro...

Dublin, 19. maja. Tukaj je pričela nova mirovna konferenca; do kakega zaključka niso prišli nasprotni si stranke. Glavna točka je bila razprava o skladu Rodega križa...

Cork, 19. maja. — Zadnje britske čete so zapustile južno Irsko. V spomin je neki britski častnik pobil vse šipe v častniški jedilni dvorani...

Ostivna vojna na Kitajskem. Pastingfu, 18. maja. — General Wupeifu je izdelal načrt za razbitje čet predsednika južne kitajske vlade dr. Sunjatsena.

Pristojbina za ameriški potni list in vizum.

New York. — Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) Kakor znano, državljani Združenih držav, ki želi dobiti potni list, mora plačati pristojbino \$10.

Ker ameriške oblasti računajo \$10 za vizum inozemskega potnega lista, se dogaja, da tudi druge inozemske države računajo isto vsoto, ako Amerikanece zaprosi za njihov vizum.

Posledica tega je, da se Amerikanece, ki potuje v inozemstvo, nalaga precejšnje breme. Dokler bi šlo le za en vizum, stvar bi ne bila tako huda.

Rad bi se pojavila zlasti v trgovskih krogih precejšnje gibanje, ki gre za tem, naj ameriška vlada znatno zniža sedanjo pristojbino za potni list in vizum.

Trgovska zbornica Združenih držav je za svoj letni občni zbor, ki se vrši ta mesec, pripravila resolucijo, v kateri se vladi priporoča, naj znatno zniža pristojbino za ameriški potni list in naj popolnoma odpravi pristojbino za vizum.

DELO DOBI več moč za delati drva. Plača \$1.25 od sežnja (klaftre) za Kemikal wood. Pridite ali pa pišite na naslov John Fende, P. O. Ralph, Mich.

FRENCH LINE. DIREKTNIA SLUŽBA V JUGOSLAVIJO. LAFAYETTE ... Maja 20. PARIS ... Maja 24. LA TOURNAINE ... Maja 28. FRANCE ... Maja 31.

VELIKI ZIDNI ZEMLJEVID JUGOSLAVIJE. Ravnokar sem prejel iz starega kraja s končnimi mejami krasno izdelane v 11 barvah mape, brus katerih bi ne smela biti ena slovenska hiša.

JOHN SENICA, 316 Chemical Bldg., Chicago, Ill.

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

VAŠ PODPIS. BO imel tako vrednost, kakršno mu boote s svojimi prizadevanji sami ustvarili. Vrednost odvisi največ od vašega prizadevanja sistematično hraniti. VI ste opravičeni tudi nekaj imeti od vašega dela, zato se odločite sedaj izplačevati sebi določeno svoto iz vašega tedenskega zaslužka in jo vlagajte v to banko.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODSEK: Predsednik Vincent Calkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 82, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blaginjak John Vegrich, urednik glasila Jože Zavrtnik, upravitelj glasila Filip Godina.

Potujte s Stric Samom

AKO NAMERAVATE iti na ogled v staro domovino letos, tedaj si naročite STRIC SAMOVO knjigo prosto. Ta knjiga vam pove vse kar potrebujete vedeti o potovanju. Knjiga je spisana v vašem jeziku. Pošljemo vam tudi vse pojasnila o United States Lines parnikih, kateri so last vlade Združenih držav.

Predplačana vožnja. Kadar pošljete po svoje drage v staro domovino, tedaj pazite, da bodo potovali pod varstvom vlade Združenih držav. Plačajte v naprej njih vožnji listek pri United States Lines družbi. Vi bodete gotovi, da so varni, dobro postreženi in oskrbljeni.

U. S. SHIPPING BOARD. Na U. S. SHIPPING BOARD Potniški oddelak, 559 E. W. 45 Broadway, New York City. Prosim pošljite mi brez vsakeh stroškov Government Booklet knjžico, ki pojasnjuje potniške podatke, ravnotako tudi vse podatke o United States parnikih.

F. M. Dostojevskij

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik

(Dalje.)

"Liza! Tak kaj je bilo potem večeraj!"

"Bilo je, kar je bilo."

"To ni mogoče! To je okrutno!"

"Kaj zato, če je okrutno! Trpite, ako se vam zdi da je."

"Maščujte se nad menoj za svojo večerajšjo fantazijo", je zamrmral s srditim nasmehom.

Liza je zakarela.

"Kako nizkotna misel!"

"Zakaj ste mi potem darovali . . . toliko sreče?" Ali imam pravico zvedeti!"

"Ne, izkušajte si pomoči brez pravice in ne dopolnjujte nizkotnosti svoje domneve še z neumnostjo; danes se vam ne posreči. Saj res: ali se nič ne bojite, da vas mnenje družbe obsodi radi 'tolike sreče'? O, če je tako, se za božjo voljo ne vznemirjajte. Vi niste zakrivilili prav ničesar in ne doljete nikomur odgovora. Ko sem večeraj odprla vaša vrata, niste niti vedeli, kdo prihaja. Vse to je zgolj moja fantazija, kakor ste se prej izrazili, in prav nič drugega. Smelo in zmagošno lahko gledate vsem v oči!"

"Hladna groza me obliva že celo uro, ko poslušam tvoje besede in ta tvoj smeh. 'Sreča', o kateri govoriš tako blazno, mi je vredna — vsega. Kako naj te zdaj izgubim? Prisežem ti, da sem te večeraj manj ljubil. Zakaj mi jemlješ danes

vse? Ali veš, koliko me je stalo to novo upanje? Z življenjem sem ga plačal."

"Z lastnim ali tujim?"

Planil je na noge.

"Kaj pomeni to?" je izpregovoril, nepremišljeno strmeč vanjo.

"Ali ste ga plačali s svojim ali z mojim življenjem, bi rada vedela. Mari ne razumete ničesar več?" je vzkripela Liza. "Čemu ste mahoma tako poskočili? Zakaj me tako čudno gledate? Strah me je vas. Česa se venomer bojite? Že zdavnaj sem zapazila, da se bojite, posebno zdajle, prav ta hip. . . Moj Bog, kako blede prihajate!"

"Če ti kaj veš, Liza — kolnem se ti, jaz ne vem. . . in ko sem rekel, da sem plačal z življenjem, nisem niti mislil na tisto. . ."

"Prav nič vas ne razumem", je dejala ona s plašno zastajajočim glasom.

Nazadnje se je pokazal na njegovih ustnicah truden zamišljen smehljaj. Tih je sedel nazaj, oprl se z lahti na kolena ter si pokrtil obraz z rokami.

"Grde sanje, delirij. . . Govorila sva o dveh različnih stvareh."

"Še malo ne vem, o čem ste vi govorili. . . Kaj večeraj niste vedeli, da pojdem danes od vas? Ste vedeli ali ne? Nikarte lagati; ste vedeli ali ne?"

"Sem. . ." je zamrmral tiho.

"Nu, tak česa hočete? Vedeli ste in ste si vzeli 'trenotek'. Kje so tu še kaki račun?"

"Povej mi vso resnico!" je vzkliknil z globoko muko. "Ali si vedela ti sama, ko si večeraj odprla moja vrata, da jih odpiram le za uro?"

Sovražno ga je pogledala.

"Resnica je, da je najresnejši človek zmožen staviti najbolj čudna vprašanja. Zakaj se neki tako vznemirjate? Pa ne iz samoljubja, ker je naprej ženska vas pustila, ne vi nje? Veste Nikolaj Vsevolodovič, prepričala sem se med drugim, da ste neznanško velikodušni do mene; in prav to mi je pri vas neznanško."

Vstal je z mesta in parkrat prestopil po sobi.

"Dobro, naj se konča tako, če je usojeno. . . Le tako se je moglo vse to zgoditi!"

"Lepa skrb! Ali najlepša je, da sami veste, kakor bi bili na prste seštelci, in razumete vse to bolje nego kdorkoli pod božjem solncem ter ste sami računali na to. Gospodična sem, moje sree je vzgojeno v operi; tako se je začelo, to je ključ skrivnosti."

"Ne."

"Tu ni ničesar, kar bi moglo mučiti vaše samoljublje! in vse, kar sem rekla, je čista resnica. Začelo se je z lepim trenotkom, ki ga nisem prenesla. Predvečerajšnjim, ko sem vas 'razčlila' v pričo vseh in ste mi vi tako viteško odgovorili, sem spoznala takoj, ko sem prišla domov, da ste zato bežali pred menoj, ker ste oženjeni, ne iz preziranja do mene, česar sem se jaz dekle iz dobre družbe najhuje bala. Začutila sem, da ste prizanašali meni neumnici, ko ste me izbegavali. Vidite, kako cenim vaše velikodušje! In takrat je priskočil Pjotr Stepanovič ter mi nemudoma pojasnil vse. Razodel mi je, da vas prečinja velika misel, pred katero sva obadva, on in jaz, popolni ničli, ali jaz da sem vendar zapreka na vaši poti. Tudi sebe je prišteval zraven; na vsak način je hotel, da ostanemo skupaj ter denal strahno fantastične reči o ladji z javorjevimi valji iz nevem kakšne ruske pesmi. Pohvalila sem ga, da

je poet in tako dalje, in revež je sprejel vse za suho zlato. Da mu je komaj za trenotek dovolj, sem itak zdavnaj vedela; in tako sem se odločila. Nu, to je vse; naj vam zadošča, in prosim, nič več pojasnil, drugače se lahko skregava. Ne bojte se nikogar, vse vzamem nase. Operna ladja me je zapeljala, neumno kapričnico in salonsko gospodično. . . Ah, veste, včasem sem mislila, da me imate strašno radi. Ne prezirajte neumnice in ne smejte se radi solzice, ki se je zdajle utrla. Neznansko rada se jočem, iz sočutja a seboj! Nu, dovolj, dovolj. Jaz nisem za nobeno rabo, vi za nobeno; obrišiva se in bodiva potolažena. Tako vsaj samoljubje ne trpi."

"Sanje, blazne sanje!" je vzkliknil Nikolaj Vsevolodovič stopaje po sobi in lomeč roke. "Liza, ubožica, kaj si storila a seboj!"

"Osmodila sem se ob sveči, nič drugega. Pa ne da bi tudi vi jokali! Bodite spodobnejši, bodite brezčutnejši. . ."

"Zakaj, zakaj si prišla k meni!"

"Mari ne razumete vendar že enkrat, v kako smešen položaj se spravljate a takimi vprašanji pred mnenjem sveta?"

"Zakaj si se pogubila, tako grdobno in tako neumno, in kaj je zdaj storiti?"

"In to je Stavrogin, 'krvoloč Stavrogin', kakor vas imenuje neka tukajšnja dama, ki je zaljubljena v vas! Poslušajte, saj sem vam že rekla: postavila sem svoje življenje na eno uro, in zdaj sem mirna. Postavite še vi svoje — nu, vi imate za kaj; imeli boste še mnogo 'ur' in 'trenotkov'."

"Toliko, kolikor ti; svojo sveto besedo ti dam, niti ure več od tebe!"

(Dalje prihodnjic.)

Hočete li prejeti mesečno ček za dividende?

Kakor kaže slika.

Tedaj kupite naše delnice. Mi smo plačali po 5% dividende za prošli mesec.

NEDVOMNO ste slišali, da se je v zadnjih nekaj mesecih pojavilo veliko število novih bogatih oljnih vrelcev v državi Texas. Največje mesto, kar bi se lahko imenovalo glavno mesto, kjer so se pojavila ta večja odkritja oljnatih vrelcev, je **Mexia, Texas** — mesto, ki šteje danes 20,000 prebivalcev, ki pa je bilo še pred par meseci nazaj le mrtvo mestece na deželi, katero se je sedaj razvilo v metropolo v malo manj kot čez noč. Vse to seveda, ker so se tu našli močni in bogati oljni vrelci. V neposredni bližini mesta Mexie se nahajajo vsi ti bogati oljni vrelci, kar je dalo možnost in priliko **Roller Oil & Refining Company**, da je iz dobička teh oljnih vrelcev lahko proglasila in izplačala petodstotno dividendo, in sicer dvakrat v enem mesecu, če ravno družba šele malo časa posluje. Petodstotna dividenda in dvakrat v mesecu pomeni toliko kot, da je nekdo naložil \$100.00 pri naši družbi in je prejel v kratki dobi dveh mesecev \$10.00 dividende.

To je šele začetek.

Petodstotna dividenda je bila izplačana iz obratovanja ter iz čistega dobička petih oljnih vrelcev. Poleg teh pa se vrta še cela vrsta drugih vrelcev, od katerih se pričakuje, da bodo enako dobro prinašali kot prvih pet, ki sedaj izvrstno producirajo. Če bodo ti novi vrelci prinašali toliko kot prvih pet—ali recimo še več, bodo še boljši, tedaj to pomenja, da nam bo mogoče dati še več kot po petodstotno dividendo mesečno.

Naložite v delnice pri The Roller Oil & Refining Co.!

Cena našim delnicam je po \$1.00 za delnico. Ker smo pri volji dati enako priliko vsem bogatim in ubožnejšim do dobička pri naših oljnih vrelcih, vam torej drage volje prodamo tudi za svoto \$5.00, ali več. Brez izjeme koliko nameravate naložiti oziroma kupiti, mi vam z veseljem postrežemo. Sicer je pa vaša stvar, če kupite za \$500.00 ali pa samo za \$5.00. Predsednik družbe Roller Oil & Refining Co., je Dr. H. C. Roller in z njim vred vsi oni, ki so v zvezi pri ti družbi, so najboljšega značaja ljudje, do katerih se lahko brez skrbi zanesete za vaše vloge. **Mi smo vam na razpolago za kakoršnokoli pojasnilo, ki ga želite. Vse, kar vam je stoniti, je to, da nam pišete in mi vam damo vsa potrebna pojasnila. Ako nameravate kupiti naše delnice, tedaj izpolnite spodnji kupon. Označite natančno koliko delnic hočete, koliko denarja pošiljate in pravilno ter vaše ime in naslov, razločno napišite. Pošljite denar v priporočenem pismu ali po (Money Order) poštni nakaznici.**

ROLLER OIL & REFINING COMPANY

306 ROSSWOOD BLDG., WILKINSBURG, PA.

Priloženo najdete _____ dolarjev.

Za kar, prosim, mi pošljite _____ delnic.

Jaz razumem, da so te delnice s tem popolnoma plačane in da se ne morejo nikdar obdavčiti in da mi dajejo vse pravice do vseh sedanjih in bodočih dohodkov pri družbi.

Ime _____

Naslov _____

Mesto _____ Država _____

Hranilnice plačajo po 4% obresti na leto. Mi smo plačali več kot toliko v teku enega meseca.